

Asia: VN/17853/2024/

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi koulumatkatukilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kela kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Kelaa on kuultu muutosehdotusten valmistelun yhteydessä. Muutokset voidaan toimeenpanna esitetyn voimaantulon mukaisesti. Kela haluaa esittää vielä joitain toimeenpanoa selkeyttäviä ja täsmentäviä ehdotuksia.

Esityksessä ehdotetaan, että koulumatkatukioikeus rajataan koskemaan vain oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n perusteella maksuttomaan koulutukseen oikeutettuja opiskelijoita. Muutos selkeyttää koulumatkatukilakia ja koulumatkatuen myöntämisen ehtoja, kun jatkossa koulumatkatukilaissa ei enää säädettäisi erikseen tuen myöntämisen ehdoista maksutonta koulutusta suorittaville ja ei-maksutonta koulutusta suorittaville. Esiitetty muutos helpottaa ja nopeuttaa myös koulumatkatuen toimeenpanoa Kelassa.

Kela saa opiskelijan koulumatkatukihakemusta käsitellessään tiedon opiskelijan oikeudesta oppivelvollisuuslain 16 §:n mukaiseen maksuttomaan koulutukseen opetushallituksen ylläpitämästä oppivelvollisuusrekisteristä. Toimeenpanon sujuvuuden ja oikeellisuuden näkökulmasta on tärkeää, että oppivelvollisuusrekisterin tiedot opiskelijan oikeudesta maksuttomaan koulutukseen ovat oikein, koska opiskelijan oikeus koulumatkatukeen on sidottu tähän oppivelvollisuusrekisteristä saatavaan tietoon.

Esityksen mukaan koulumatkatukeen oikeuttavaa koulutusta olisi oppivelvollisuuslain 4 §:ssä tarkoitettu koulutus. Oppivelvollisuuslain 4 §:n 2 momentin kohdassa 5 säädetään, että oppivelvollisuutta voi suorittaa perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettussa aikuisten perusopetuksessa tai vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa tarkoitettussa koulutuksessa siten kuin jäljempänä 5 §:ssä

säädetään. Koulumatkatukilain 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa ei kuitenkaan mainita oppivelvollisuuslain 4 §:n 2 momentin kohdan 5 koulutuksia lainkaan. Selvyyden vuoksi Kela katsoo perustelluksi, että myös oppivelvollisuuslain 4 §:n 2 momentin kohdan 5 koulutukset mainittaisiin koulumatkatukilain 2 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, koska ne ovat oppivelvollisuuslain 4 §:n mukaista koulutusta ja siten koulumatkatukeen oikeuttavaa koulutusta.

Ehdotetussa koulumatkatukilain 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin, että koulumatkatukeen on oikeutettu Suomessa asuva, oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:n nojalla maksuttomaan koulutukseen oikeutettu opiskelija, joka opiskelee Suomessa päätoimisesti mainitun lain 4 §:ssä tarkoitettua koulutuksessa. Oppivelvollisuuslain 4 §:ssä säädetään, että oppivelvollisen katsotaan suorittavan oppivelvollisuuttaan myös, jos hän opiskelee tässä laissa tarkoitettua koulutusta vastaavassa koulutuksessa Ahvenanmaalla. Ehdotetun koulumatkatukilain 2 §:n 1 momentin perusteella Kelan johtopäätös on, että Suomessa asuva ja Ahvenanmaalla oppivelvollisuuttaan suorittava olisi oikeutettu koulumatkatukeen, koska Ahvenanmaalla oppivelvollisuuttaan suorittavat ovat oikeutettuja oppivelvollisuuslain (1214/2020) 16 §:ssä säädettyyn maksuttomaan koulutukseen, vaikka koulutus ei Ahvenanmaalla olekaan maksutonta.

Esityksen mukaan koulumatkatukioikeuden rajaaminen vain maksuttomaan koulutukseen oikeutetuille vaikuttaisi heikentävästi arviolta 12 000 opiskelijan taloudelliseen asemaan. Suurin osa näistä opiskelijoista opiskelee ammatillisessa oppilaitoksessa. Kulikutapakohtaisesti tarkasteltuna suurimmat vaikutukset olisivat itse järjestetyn kulkutavan eli oman auton käyttäjiin. Esityksessä on monipuolisesti tarkasteltu ja tunnistettu tukioikeuden ulkopuolelle jäävien opiskelijoiden mahdollisuuksia ja vaihtoehtoja kattaa jatkossa koulumatkasta aiheutuvia kustannuksia.

Esityksessä on kiitettävästi tuotu esille mahdollisia koulumatkatukioikeuden poistamiseen liittyviä seurauksia opiskelijoiden käyttäytymisessä. Koulumatkatukioikeuden poistaminen voi opiskelupaikkakunnalle muuttamisen ja opintojen keskeytymisen lisäksi johtaa myös siihen, että opintoja ei aloiteta lainkaan koulumatkan aiheuttamista kustannuksista johtuen.

Kelan ehdotus koulumatkatukilain 2 §:n muuttamisesta

Esityksen mukaan koulumatkatukilain 2 §:ssä säädettäisiin jatkossakin, että koulumatkatukeen ei olisi oikeutettu maksullisena palvelutoimintana järjestetyn koulutuksen opiskelija. Toimeenpanon näkökulmasta ei ole selvää, mitä maksullisena palvelutoimintana järjestetty koulutus tarkoittaa. Oppivelvollisuuslain perusteella maksuttomaan koulutukseen oikeutetuille tällaista koulutusta ei ole tarjolla, joten Kelan näkemyksen mukaan kyseinen sääntely tulisi poistaa koulumatkatukilaista kokonaan.

Reinikainen Linda
Kansaneläkelaitos - Etuuksien ja palvelujen suunnitteluyksikön
opintotukiryhmä